

*Р. М. Ляшук,
кандидат юридичних наук, докторант,
Національна академія Державної прикордонної
служби України ім. Б. Хмельницького,
м. Хмельницький, Україна*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СПІЛЬНОЇ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ ПІДРОЗДІЛАМИ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ТА МОЛДОВИ

Необхідність підтримання тісних політичних, економічних та соціальних зв'язків України та Молдови висуває нові вимоги до охорони державного кордону. Дієвим способом забезпечення прозорості міждержавних кордонів та протидії міжнародній злочинності є спільна охорона державного кордону. Така діяльність реалізується відділами прикордонної служби (далі – ВПС) Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ) та підрозділами Прикордонної служби Молдови на основі міждержавних угод. У науковій юридичній літературі дане питання практично не досліджено, що й зумовлює його актуальність.

ВПС охороняють державний кордон з Республікою Молдова на підставі договору між Україною і Республікою Молдова «Про державний кордон» [1] та угоди між Урядом України і Урядом Республіки Молдова «Про співробітництво з прикордонних питань» [2]. Значним досягненням міждержавних відносин є наявність договірних зобов'язань щодо здійснення ВПС та підрозділами Прикордонної служби Молдови спільного прикордонного контролю та патрулювання.

Спільний прикордонний контроль ВПС та підрозділів Прикордонної служби Молдови здійснюється в пунктах пропуску на території України або Республіки Молдова без розриву в часі між їхніми діями, до його закінчення. Він проводиться з метою вдосконалення технології прикордонного контролю за транспортними засобами і вантажами, прискорення їх переміщення через державний кордон, а також недопущення проїзду порушників кордону, провезення контрабанди, інших предметів і матеріалів, заборонених до ввозу та вивозу [3, ст. 1, 3].

Сторони домовилися реалізовувати спільний контроль на державному кордоні у визначених автомобільних пунктах пропуску. Організація спільного контролю в діючих пунктах пропуску на державному кордоні між Україною і Республікою Молдова здійснюється шляхом укладення протоколів між прикордонними та митними відомствами сторін.

Наприклад, щодо здійснення спільного контролю в пункті пропуску «Росошани – Брічень» на території України між АДПСУ, Державною митною службою України та Прикордонною службою Республіки Молдова, Митною службою Республіки Молдова підписано протокол [4]. Згідно з яким Україна та Молдова здійснюють прикордонний, митний та інші види контролю відповідно до свого законодавства на принципах «єдиного вікна», «однієї зупинки», вибіркового огляду товарів і транспортних засобів та з метою уникнення дублювання функцій згідно з експериментальною технологічною схемою організації спільного контролю осіб, транспортних засобів, товарів та предметів у пункті пропуску «Росошани – Брічень», яку розробляє та затверджує керівництво пункту пропуску (ВПС).

Спочатку контроль проводять підрозділи країни виїзду, а потім країни в'їзду без перерви до його закінчення. Керівництво ВПС та пункту пропуску зі сторони Молдови розробляє і спільно погоджує технологічні схеми спільного контролю й уточнює їх у разі необхідності [3, ст. 2, 5].

Загалом, під час проведення спільного прикордонного контролю застосовується принцип, відповідно до якого кожен прикордонник діє згідно із законодавством своєї держави. Всі виявлені порушення повертаються на розгляд правоохоронних органів держав з території яких вони походять та тягнуть правові наслідки відповідно до закону своїх держав.

Другою важливою формою міжнародно-правового співробітництва ВПС на українсько-молдовському державному кордоні є спільне з підрозділами Прикордонної служби Республіки Молдова патрулювання [5], яке розглядається як діяльність експертів органів охорони державного кордону України та Молдови із спільного несення служби з ОДК на території України або Республіки Молдова [6, ст. 1].

Спільне патрулювання здійснюється на території однієї з держав та з використанням транспортних засобів її прикордонних підрозділів. Графік патрулювання затверджується на рівні начальни-

ків прикордонних загонів. За результатами спільного патрулювання складається письмовий рапорт. Ефективність такої спільної охорони державного кордону аналізується на прикордонно-представницьких зустрічах.

Недоліком угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Молдова «Про спільне патрулювання українсько-молдовського державного кордону» від 20 грудня 2011 р. [5] є відсутність відповідальності сторін за усунення виявлених в ході спільного патрулювання порушень. На практиці автора були випадки, коли під час спільного патрулювання, повторно виявлялись одні й ті ж порушення режиму державного кордону, а підрозділи прикордонної охорони Молдови не вживали заходів до їх усунення.

З огляду на це пропонується, в подальшому, до міждержавних угод щодо співробітництва у сфері охорони кордону включити норму, яка б покладала обов'язок вирішення та усунення виявлених спільним патрулюванням порушень на посадових осіб підрозділу, що відповідає за дану ділянку кордону.

Щодо співробітництва ВПС на українсько-молдовському кордоні по лінії оперативних органів, то їх працівники можуть залучатись до врегулювання питань, пов'язаних із запобіганням, виявленням та припиненням організованих форм злочинності на україно-молдовському кордоні у таких сферах як: протидія тероризму; запобігання та припинення злочинів, пов'язаних з контрабандою, торгівлею людьми та незаконною міграцією.

Оперативники ВПС здійснюють співробітництво з молдовськими колегами за такими напрямками: аналіз обстановки, у тому числі характеру протиправної діяльності на державному кордоні та в пунктах пропуску через кордон, тенденцій її розвитку; опрацювання спільних пропозицій щодо заходів, спрямованих на зміцнення правопорядку на державному кордоні; проведення спільних заходів з метою запобігання або припинення скоєння злочинів на державному кордоні; обмін інформацією у сфері боротьби з транскордонною протиправною діяльністю; обмін досвідом роботи з питань протидії злочинам на державному кордоні [7].

Отже, спільна охорона державного кордону підрозділами прикордонної служби України та Молдови реалізується шляхом обміну інформацією, проведення спільних заходів із запобігання або припинення транскордонних злочинів, періодичного спільного патрулювання і прикордонного контролю та ін. Недоліком оперативного співробітництва ВПС з підрозділами прикордонної служби Молдови є опосередкованість даного процесу через старших начальників. Такий стан справ сповільнює та утруднює ведення оперативно розшукових справ по транскордонних злочинах. Тому, у міжурядових угодах з даного питання варто передбачати можливість здійснення безпосередньої оперативної взаємодії й на рівні підрозділів безпосередньої охорони кордону.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про державний кордон [Електронний ресурс] : Договір між Україною і Республікою Молдова про державний кордон від 18 серпня 1999 р. // Законодавство України. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/%20498_046
2. Про співробітництво з прикордонних питань [Електронний ресурс] : Угода між Урядом України і Урядом Республіки Молдова від 4.11.1994 р. // Законодавство України. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/498_113
3. Про організацію спільного контролю в пунктах пропуску через українсько-молдовський державний кордон [Електронний ресурс] : Угода між Урядом України і Урядом Республіки Молдова від 11 березня 1997 р. // Законодавство України. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/%20498_031
4. Про проведення експерименту щодо здійснення спільного контролю в пункті пропуску «Россошани – Брічень» на території України [Електронний ресурс] : Протокол між АДПСУ, Державною митною службою України та Прикордонною службою Республіки Молдова, Митною службою Республіки Молдова від 20.12.2011 р. // Законодавство України. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/%20498_150
5. Про організацію спільного патрулювання на українсько-молдовському державному кордоні [Електронний ресурс] : Протокол між АДПСУ та Прикордонною службою Республіки Молдова від 06.06.2012 р. // Законодавство України. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/%20498_154
6. Про спільне патрулювання українсько-молдовського державного кордону : Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Молдова від 20 грудня 2011 р. – Окреме видання.
7. Про співробітництво оперативних органів [Електронний ресурс] : Протокол між АДПСУ і і Прикордонною службою Республіки Молдова від 22.04.2005 р. // Законодавство України. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/%20498_089